

mantur, et hoc sacramentum quasi malagma et recuperatio est cadentium in pugna et vulneratorum.

Sextum sacramentum est conjugium, id est copula matrimonialis. Quinque autem sacramenta superiora quasi generalia sunt, et omni Christiano necessaria. Istud autem quasi particulare est, quia non omnibus necessarium est, sed eis tantum, qui se continere non possunt. Et sicut ad superiora sacramenta omnes homines trahendi sunt et invitandi, ita nullus ad hoc trahendus vel invitandus est, nisi, qui, ut dictum est, se non continent, sed vaga et illicito concubitu sese polluunt et commaculant. Illis enim suadendum est ut infirmitati suæ honestiori subveniant remedio. Vos autem, qui usque ad hæc tempora non Christiani sed pagani fuistis, sacramentum conjugii non habuistis : quia fidem uni thoro non servastis, qui voluistis, plures habuistis uxores, quod deinceps vobis non licebit : sed unus vir unam tantum habere debet uxorem, et una unum, quod amplius est, a malo est. Si quis ergo in vobis est qui plures habuerat uxores ante baptismum, nunc unam de illis, quæ sibi magis placet, eligat, dimissisque aliis, hanc solam habeat ritu Christiano. Et partus, inquit, femineos audio, quia vos, o mulieres, necare consuevistis : quod quantum abominationis habeat, exprimi sermone non potest. Videte, si hoc vel bruta animalia faciant feibus suis. Parricidium hoc non fiat modo in vobis, quia sine gravissima pœnitentia dimitti non potest : sive igitur sit masculus, sive femina, diligenter nutrite partus vestros.

Dei enim est et marem procreare et feminam. Septimum itaque sacramentum est ordinatio sive consecratio clericorum, quod et ipsum particulare est et non generale, quia non omni homini necessarium ; quamvis enim omnes homines indigeant clericis, non tamen est necessarium omnes homines fieri clericos. Ad ipsum tamen sacramentum, qui moribus et scientia magis idonei sunt, invitandi sunt potius quam trahendi. Unde adhortor vos et invito, quia cogere non debeo, ut de liberis vestris ad clericatum tradatis liberalibus studiis prius diligenter instructos, ut ipsi per vos, sicut aliæ gentes de lingua vestra latinitalis conscios possitis habere clericos et sacerdotes.

Istia igitur septem sacramenta, quæ iterum vestri causa enumerare libet, id est baptismum, confirmationem, infirmorum unctionem, eucharistiam, lapsorum reconciliationem, conjugium et ordines per nos humiles suos paranympnos cœlestis sponsus in arbam veræ dilectionis vobis, Ecclesiæ ac sponsæ suæ transmittere dignatus est. Quapropter omni honore ac reverentia eadem sacramenta servate, diligite et veneramini ; docete ea filios vestros, ut memoriter teneant, et diligenter observent in omnes generationes. Ecce habetis ecclesiam, habetis sacerdotem, de his omnibus, et quæcunque sunt necessaria vobis, abundantius vos instruere scientem. Ipsum ergo, sicut me audietis, honorantes et amantes eum, et quæcunque vobis dixerit, facientes. Et nunc ego vado, iterum cito reversurus ad vos. Valeté in Domino.

APPENDIX.

I.

CONVENTUS SEU CONCILIUM IN UZEDOM

CIVITATE POMERANIÆ.

Sub duce Vratizlao et S. Ottone episcopo Bambergensi, apostolo, Pomeranorum a papa misso, (174) anno Christi 1127, Honorii II papæ anno IV, Lotharii II regis III. — In eo ad fidem conversi principes Pomeraniæ et populus baptizantur per S. Ottonem.

(HARTZHEIM, *Concilia Germaniæ*. tom. III, p. 301.)

In hac civitate Uznoym, quia prope fuit festum adventus Spiritus sancti dux terræ Vratizlaus toto corde Christianus instinctu Ottonis episcopi baronibus ac capitaneis totius provinciæ ac profectis in

civitatem in festo Pentecostes conventum iodixit, causam simul Christi mandans, Evangelium et Evangelistam iterum advenisse Ottonem episcopum. Itaque die statuto congregatis omnibus adducto in me-

(174) Primus secessus sancti Ottonis, Bambergensis episcopi, in Pomeraniam, annuente Calixto II papa, fuit anno 1124, die 24 Aprilis; rediit Bambergam 1125, 29 Martii. Secunda profectio Bambergam in

Pomeraniam anno 1127, certe non post 1128, sub Honorio II Bambergam reversus; obiit 1137, 30 Julii. Synodus hæc habita fuit post secundum iter circa 1128. Hæc ex Actis Ss Antwerp. ad diem 2 Julii.

dium episcopo dux ait : « En ad quod venistis, en
 « coram est nuntius Altissimi, pacem fert non arma,
 « neque vestra sibi sed vosmetipsos Deo lucrari
 « querit. Attendite, oro, ante hoc quadriennium in
 « superioribus hujus terræ partibus docens, me teste,
 « nostis quoque et ipsi, omnia replevit Evangelio.
 « Et tunc quidem has partes visitare volebat, sed
 « Deo prosperante negotia sua, toto anno illo san-
 « ctis operibus illic tenebatur occupatus, emensoque
 « anno ad sua reverti, suæ sedis rationibus cogeba-
 « tur, nec ad vos venire prævaluit, sed quæso, una
 « mecum et hujus et illius viæ causas diligenter
 « advertite. » Longa deinde ad suos oratione habita
 Sefredus subdit.

Adfuit Spiritus sancti gratia et sermonem ducis
 omnium cordibus, altius quam dici queat implanta-
 vit, omnesque pari voto, pari consensu faciendum
 respondent, quidquid episcopus suaderet. Igitur oc-

(175) Ex Sefredo coævo in Vita S. Ottonis lib. III,
 cap. 1, n. 124. Apud Canisium Lection. antiquar.
 p. III. Sed plenior et accuratior exstat eadem die se-

casione ipsius temporis de adventu Spiritus sancti,
 de remissione peccatorum, de variis charismatum
 donis, de bonitate et clementia divina, sermone mi-
 rabili præsul eos alloquens, evangelizavit eis Jesum,
 et quosdam quidem jam dudum Christianos, sed er-
 rore paganismi denuo inquinatos præsentī sermone
 ad compunctionem et validam cordis constructionem
 emollitos, cum magno fructu aspicientium per ma-
 nus impositionem Ecclesiæ reconciliavit; alios au-
 tem certatim se offerentes catechizatos ac pro tem-
 pore instructos baptizavit, et totam illam hebdoma-
 dam doctrinæ sacrisque operibus instabat, gaudio
 ingenti adeo, ut vere Spiritus sancti præsentiam
 illic adesse certissime constaret. Itaque concilium
 hoc non antea solutum est quam principes ipsi et
 omnes qui cum eis advenerant, baptismati sacra-
 menta percepissent (175).

cunda Julii, pag. 407, apud Hagiographos Antwer-
 pienses. Rursum apud Gretserum tomo VI novæ
 editionis, pag. 645.

SERMO IN EXSEQUIIS SANCTI OTTONIS

Habitus ab Embricone episcopo Wirceburgensi.

(*Episcopatus Bambergensis*, cod. prob. p. 89, ex tom. I Jul. Bolland., p. 423.)

Ecquid flet, quid erit consilii? Mortua est Martha.
 Ecce ubi jacet. Quis ergo venientem Dominum Je-
 sum in hoc castello amodo suscipiet? Equidem de-
 functa est, defuncta est Martha, quæ illum suscipere
 consueverat. Defuncta est hospita Domini Jesu, quæ
 venienti hospitium præbebat, sed et ponebat men-
 sam.

Pariter benigne ac liberaliter ministratum est ab
 eo (Ottone), nisi quod non solum ministravit Christo,
 sed minister et hospes ac susceptor fuit Christiano-
 rum. Ecquis stabit in loco ejus, quis vicem ministerii
 hujus implebit? Quis, rogo, aget quæ iste agere con-
 suevit? Omnibus gradibus, omnibus ordinibus, om-
 nibus personis Ecclesiæ valde utilis fuit. Ecce de-
 functus, ut vere dicam, servus servorum Dei. Quid
 facietis, monachi? quid facietis clerici? quid facietis,
 pauperes et mendici? Quis vobis restituet matrem
 vestram? Ubi amodo illa materna ubera, ubi mater-
 nos affectus quæretis? Sed quære ubi potestis,
 vobis denuntio, nusquam invenietis. Sui temporis
 enim sæcula, constanter dico, hunc solum, hunc
 unum tantæ misericordiæ virum habuerunt. Ut enim
 de aliis virtutibus ejus taceam, quæ plurimæ fuerunt
 et claræ, in misericordiâ et misericordiæ operibus
 tantus erat, ut nullum penitus ex omnibus mihi notis
 ei possim adæquare.

Sed quid dicam? Doleo, dico iterum, doleo vicem
 illorum qui in sinum hunc misericordiæ fugere con-

sueverunt. Doleo, ut verum fatear, vicem meimet-
 ipsius, ac ut ita dicam, miseret me mei meritoque
 merore conturbor; multum enim præsidii, multum
 solaminis in hoc amico perdidit: hic enim commo-
 dus, societate opportunus magnum mihi fuit præsi-
 dium. Cum hoc fiducialiter ac tute omnes curas
 meas, omnia negotia mea seu consilia penitiora com-
 municare solebam. Hic mihi, ut breviter dicam, in
 omnibus opportunitatibus meis magnus fuit suble-
 vator.

De me certe dico; nam mei nominis ordo univer-
 sus, videlicet ordo pontificalis, hoc adempto compare
 merito lugebit. Hic nobis gemma, hic decus, hic
 splendor fuit; conventus quippe nostros in conciliis
 sicut aureis virtutum suarum radiis collustrabat.
 In hoc, ut ita dicam, quasi in veteri libro quomodo
 nobis vivendum vel quid agendum esset conspicie-
 bamus, sancta enim exempla, sanctæ actiones magis
 erudiunt quam verba. Sed doctrina hæc, o dolor! rara
 est in hominibus; quotquot sumus, eloquio magis
 quam exemplo proximos ædificare studemus: sed
 ille et eloquio et exemplo dixit et fecit. Talem Mar-
 tham de medio nostri ablatam requa mente quis
 ferat? Sed vado ad aliores.

Hujus certe interitum, o Romane pontifex, caput
 sacrosanctæ Ecclesiæ senties, et tu regnator orbis,
 rex Alemanniæ imperator Romanorum Auguste, ca-
 sum pontificis hujus experieris. Ambo permaximi